

שנה שביעית

גליון מס' 339

פרשת קרח
ה'תשפ"ב

בית הנסות לתורה ולתפילה שטפנשט
כולל אברכים לעיון - לפתח
כולל אברכים לתורה - אחו"צ
רחוב מורטל 13 בני ברק

תלמוד תורה
"תורת אמת" שטפנשט
בני ברק

מכירת התורה
מכירת התורה
מכירת התורה

בית שטפנשט - נבנתים
קניית התורה שטפנשט
התורה והמצוות - נבנתים
כולל אברכים * בית נסות * מורשת
* מרכז התורה לתלמידים

המסות אורחים ואש"ל בימינו
לקבוצות ויחידים - יחידיו
מחנכים קבר ואדמו"ר הראשון שטפנשט
רחוב אלביט 2 ש"ב פאקורד אישי - ונועה

מפעל קמחא דסכאה
קמחא דסכאה
עוד וסיעתא דשמייתא ברחוב בימי
התורה והמצוות.

אור התורה
שיעורי תורה ברובי אדמו"ר נסח חיוק
ועבר יודות לעם שבתות, בדתות
גדולי המשיחיים ומכיר הרבים

הספריה התורנית ומוזיאון
התנצות תורת חז"ל
וכר העתיקים שטפנשט.

מכון תורה
"תורת אמת - שטפנשט"
הוצאת כתבי רבותינו הקדושים
לבית שטפנשט - יחידיו - והכתיב חומת.

מפעל האנגליקודיה
החכמה והיחוס.

מספריה המגוון ניתן להשיג
במשרדי המוסדות:
אנגליקודיה: מילת שבמלות בית ויחיד ב"ח

אגודת אמת - שטפנשט
יש"ש קדיש - רחוב
מסעות מלכים - יבנה
ע"י נחב:
ח"ב עניני ביות מילה
ח"ב עניני תלמוד
ח"ב עניני נישואין ובעיה שאנין.
לימוד עיונים - מדרש תלמוד
סגור של משיח - נגון שטפנשט עתיקים
אלבום עני עתיקים

י"ל על ידי מבין
"תורת אמת שטפנשט"
הצטרפו לקבוצת הליון כל שבוע
בדוא"ר: 6160303@gmail.com
טלפון: 03-579-03-03
פקס: 03-616-5110

הגאון הגדול רבי מאיר אריק זצ"ל

גם את דתן ואבירים מחפש משה
עילה להחזירם בתשובה

וישלח משה לקרוא לדתן ולאבירים בני אליאב ויאמרו
לא נעלה (טו. טז.) באיתא מהרה"ק מאפסא זי"ע עה"פ זול"ק:
האי בני אליאב האמור כאן הוא לכאורה מיותר שכבר נזכר
בראש הפרשה שהם בני אליאב, וגם מהו הלשון לא נעלה
ה"ל"ל לא נלך, אכן י"ל דהנה משרע"ה - ראש כל הנביאים,
היה דורש טוב לעמו וחפץ בטובתם ולואת היה מחזר על
כל הצדדים בכל האפשרי לבקש איהו עילה וצעה טובה כדי
להחזיר את דתן ואבירים למוטב ולתקן את נשמותיהם, וראה
והבין שהם רשעים גמורים גדולים ועצמים ואין שום צעה
ותבונה להחזירם למוטב, לזה התחכם משרע"ה לבוא למקור
מחצב נשמותיהם אולי משם יוכל להעלותם ולתקנם, וזהו פי'
הפסוק וישלח משה לקרוא לדתן ואבירים בני אליאב היינו

באר בשדה

גליון תורני מבית המדרש דקהל שטפנשט • מהנעשה ונשמע במוסדות שטפנשט

באר חפרה שרים

ילקוט מתורת רבותינו הקדושים זי"ע א' בפרשת השבוע

וישאר בחיים.

(פרן אדמו"ר הרה"ק ר"י
מהוסיאטין זי"ע) *

עוד מביא ה"האלי
יעקב" מהוסיאטין
בשם הספה"ק "נועם
אלימלך" שטעונו של
גדול היתה, שחשב,
כי קרח אשה נובע
מקדושת העם, ולו
נבחר קרח, היה גם
הוא כמשה. ומסיים:
לדעתי מרמזים על זה

דברי המדרש (במשם מרדכי)

התורה אינה באה בירושה

רב לכם בני לוי (טו. טז.) כתב ברש"י: "וקרח שפקח היה מה
ראה לשטות זה, עינו הטעתו" טעונו של קרח היתה שדימה
כי גדולה כזו ניתן לקבל בירושה, ולכן יצא לריב על נשיאותו
של אלצפן בן עוזיאל, וטען שהיא מגעת לו, וטעה בכך לפי
שלא שעה אל דברי חז"ל שאין התורה ירושה אלא על כל
אחד להתקין עצמו זייקא, ללמוד תורה. ותו היה לו להתבונן
שגם משה ואהרן לא קיבלו גדולה בזכות אביהם או מכח
ירושה כי אם בהם בחר ד' בזכות עצמם, וזה היה המקח הרע
שלקח לעצמו, היינו במה שסמך על ייחוסו וזכות אבותיו,
ותחת להשתמש בהם לטוב השתמש בהם למחלוקת לקנאה
תאוה וכבוד המוציאם את האדם מן העולם, ואת העיקר
החסיר במה שלא דאג לייחוס עצמו.

(כ"ק האדמו"ר בעל שפע-חיים מצאנז-קלויזבורג זצ"ל)

מדוע יש לאדם שתי עיניים?

רב לכם בני לוי (טו. טז.) רש"י ז"ל מביא דברי התנחומא וז"ל:
וקרח שפיקח היה מה ראה לשטות זה, עינו הטעתו, ראה
שלשלת גדולה וכו' בספר 'קבוצת כתבי אגדה' להגה"ח
רבי אברהם שטערן ז"ל מטישוויץ כתוב: ויש לדעת מנין
יצא לו הרבי תנחומא שקרח היה באמת פיקח? אלא יבואר
עם דברי הרה"ק הרבי ר' מענדיל'ע מרימינוב זי"ע שאמר
שהרמב"ם ז"ל הביא למופת שהרוחניות אינה נגבלת במקום,
ממה שעיניו ראוות כשיושבים הרבה אנשים במסיבה ואחד
מהם רוצה שיפנה חבריו אליו מכלי אומר ודברים, אזי יביט
בחבירו ויעמיק מחשבתו לכוונה זו שיפנה חבריו אליו, ובוה
תתקשר דעתו ומחשבתו בדעת ומחשבת חבריו, ויזכר
לפנות אליו ע"כ. והנה בקרח כתיב "ויקח עליהם קרח את
כל העדה אל פתח אהל מועד", וזה לא נעשה ע"י תקיעת
ותרועת החצוצרות אלא המשיך בדעתו הרחבה ובמחשבתו
את כל העדה, ע"י שניתנה מחשבה בלב ומוח של כל אחד
מהם להיקהל אליו הרי לך פקחות גדולה, ועדות לדעתו
הרחבה של קרח. ועל קושייתו 'מה ראה לשטות זו' תירץ
'עיניו הטעתו' ראה שלשלת גדולה וכו' ומשיך הרב שטרן
וכותב: משמתי בזה מפי הישיש המנוח רבי יוחנן מסקאלית
ע"ה שהיה המלמד של כ"ק מרן אדמו"ר הק' רבי ישראל
מהוסיאטין זי"ע כשהיה בפעוטות כבר שית כבר שבע,
שבשעה שלמד עמו מאמר זה שאלו הילד הרי לאדם ישנם
ב' עיניים היה צ"ל 'עיניו הטעתו' וכי מדוע נכתב 'עיניו
הטעתו' לשון יחיד, ולפי שנתרגש המלמד משאלה ממוכמה
כזו שיצאה מפי פעוט השיבו: אמור אתה, ואמר הילד בלשונו
הטורח הרי מפני מה נבראו לאדם שתי עיניים ואינו מסתפק
בעין אחת, אלא עין אחת היא נבראה בכדי שיראה בה גדלות
הבורא, ובעין השניה עליו לראות את שפלות עצמו, קרח היה
אדם גדול וכידוע היה מנושאי הארון והוא אפילו השתמש
ברוח הקודש, ואכן בעין אחת ראה גדלות הבורא, אך בעין
השניה שהיה צריך לראות שפלות עצמו 'עיניו הטעתו' והוא
ראה שלשלת גדולה וכו' ורימה את עצמו כי הוא ישרוד

גדולה לא לוקחים לבד

ויקח קרח (טו. טז.) כל רעתו של קרח היתה, שרצה לקחת
לו השררה והגדולה בכח ובחזקו, כי תפקידים שכאלו מן
השמים נותנים לאדם, ולא לוקחים לעצמם, כך אשר במלה
'ויקח' הביעה תורתנו חטאו של קרח.

(הרה"ק הרבי ר' בונם מפארשיסחא זי"ע)

לפעמים היחוס מכשיל

בן יצהר בן קהת (טו. טז.) הטעם מדוע בכלל הזכירה תורה
כאן את יחוסו, למען נדע שיחוסו של אדם הוא הגורם על פי
רוב, לבקש עבור עצמו כיבודים, לכן יזהר האדם לבל יפול
ברשת של היצר הזה.

(הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע)

מה היה טעונו של קורח?

ויקח קורח (טו. טז.) בפרש"י "וקרח שפקח היה מה ראה
לשטות זה, עינו הטעתו ראה שלשלת גדולה יצאה כנגד
משה ואהרן" איתא בשם הרה"ק רבי יעקב יצחק החוזה
מלובלין זי"ע שאפשר לפרש בדרך הלצה, להנה הדין הוא
שאין מעמידין פרנס על הציבור אלא אם כן קופה של שרצים
תלויין לו מאחוריו (יומא כב) כדי שלא יתגאה על הציבור וזה
כוונת רש"י: "קרח שפקח היה היינו שהיה יודע את התורה,
ומסתמא ידע דין זה, ואיך היה הוא רוצה להיות פרנס על
ציבור הלא הוא מתייחס עדי יעקב, ולא היה בו שום שמץ
פסול, ואין מעמידין פרנס כזה, אלא 'עיניו הטעתו' פירוש
שהיה חולק על דין זה, כיון שראה שמואל שופט את ישראל,
והנה וממנו עד שמואל כולם מיוחסים ואין בהם שום דופי,
מזה שפט קרח שבאמת גם הוא יכול להיות פרנס על הציבור,
אבל באמת טעות היתה בידו 'ועינו הטעתו' שנכדו שמואל
באמת היתה לו קופה של שרצים מאחוריו, והיינו זקנו קורח
ולכן רק הוא היה ראוי להיות שופט.

(חשק שלמה)

רשעים אפילו על פתחו של גדינום...

ומדוע תתנשא (טו. טז.) כתב הגה"ק בעל ה"שפת אמת"
זי"ע כי באמת הלא מקירון פני משה ראו אשר גדול ונישא
הוא מכל העם ואיך אמרו 'ומדוע תתנשא'?! אלא יען נתן
משרע"ה על פניו מסוה, לא ראה העם את זוהר פניו, וזה הוא
שאמרו הרשעים האלו אף אם תסיר המסוה מפניך וקירון
עור פניך ונקור את עינינו מוח הזרם, בכל זאת לא נעלה כי
פושעים אפילו על פתחו של גיהנם אינם חוזרים בתשובה.

(שפת אמת)

מדוע דיבר משה לבני לוי

ויאמר משה אל קרח שמעו נא בני לוי (טו. טז.) "ויאמר משה
אל קרח" משה פתח בדבריו כלפי קרח ומסיים "שמעו נא בני
לוי"? אלא שכך דרך העולם, כאשר ראונו מקנטר לשמעון
דברים ושמעון רואה שאין ממש בדברי ראונו, אזי יאמר
להעומדים שם "שמעו נא" דברי שטות שלו, וכן אמר משה
'שמעו נא בני לוי' את דבריו של קרח.

(באר מים חיים)

עצת משה לעדת קורח: במקום לקנא, תשתוקקו!

זאת עשו קחו לכם מחתות קורח וכל עדתו" (טו. טז.) במדרש
תנחומא (סימן ה) נאמר: 'מה ראה (משה) לומר להם כך? אמר
לבים: בדרכי עכו"ם יש נמוסים הרבה, ואין כולם מתקבצין
בהם: תחת אהר, ואנו אין לנו אלה' אהר, ותורה אחת, ומשפט
אחד, ומובח אחד, וכוון גדול אחד, ובית המקדש אחד, וזאת
ר"נ איש מבקשים כהונה גדולה? אף אני רוצה בכך... 'בספר
'בשם מרדכי', מביא הגאון רבי מרדכי אייזי הלוי הורוויץ,
אב"ד באנילא, ששמע מפי אחד ששמע מפי קדשו של

שיקראו אותם בשם 'בני אליאב' אביהם, כי אביהם היה צדיק וגם אליאב הוא אל-א"ב ואולי ממקור מחזב נשמתיים וכל להחזירם ולתקנם ולהעלותם, והם היו רשעים בתכלית הרשעות, וכשהבינו זאת אמרו 'לא נעלה', היינו, אין רצוננו להיות לנו עליה וכו'.

(אזהב ישראל)

משה מבקש עיצה כדי שיוכלו לחזור בתשובה

וירדו חיים שאלה (טו. לו) לכאורה יפלא האם היה משה ח"ו אכזר כזה שלא הסתפק במיתה רגילה, אלא עד כדי וירדו חיים שאולה? אלא. להפך חסד מיוחד הראה משה להם, ההדגשה היא על "וירדו חיים", כי אם היו מתים מיד בלי תשובה היו אבודים לנצח, ובקש משה שירדו חיים שאולה. ובחיים יש להם אפשרות לתשובה. והוא לפי חז"ל (סנהדרין ק"ח), ר' אליעזר אומר, ותכס עליהם הארץ. עליהם הכתוב אומר (ש"א, א), "ה' ממית ומחיה מוריד שאול ויעל", שגם לעדת קרח יש חלק לעולם הבא, כי נשאר להם חיות בכדי לעשות תשובה.

(הרה"ק רבי יהושע מפעליא ז"ע)

מדה כנגד מדה

ותפתה הארץ את פיה (טו. לב) מדה כנגד מדה, המה אמרו כל העדה קדושים ואינם צריכים בכלל למנהיג, אבל באמת אמרו חז"ל "אלמלא מורא איש את רעהו חיים בלעו" ויען המה לא רצו מנהיג נאבדו מתוך הקהל בבליעה, להראות אשר באין מנהיג אין קהל.

(ליקוטי בתר ליקוטי)

אין עניו כבן עמרם...

ותבלע אותם (טו. לב) הטעם שנענשו בעונש זה של בליעה באדמה אפשר לומר בדרך צחות, כי התורה העידה על משרע"ה שהיה עניו יותר מכל האדם אשר על פני האדמה, ו"א שהשיב עצמו לאדמה, ובכל זאת קורח ועדתו חישבו גם זאת לנאות, באמרם 'מדוע תתנשא' לכן היתה הכרחיות שיהיו שפלים עוד יותר מן האדמה, ונבלעו לתוכה.

(הרה"ק רבי וואלף מסטריקוב ז"ע)

משה ותורתו אמת והן בדאין...?

ותפתה הארץ את פיה ותבלע אתם ואת בתיהם ואת כל האדם. (טו. לב) איתא בחז"ל (ב"ב ע"ד): "תא אחוי לך בלועי קרחה, כל תלתין יומי מהדר להו גיהנם להכא כבשר בקלחת ואמרי הכי, משה ותורתו אמת והן בדאין". שכל שלושים יום מתחדש הגהינום של בני קורח כמו בשר בודד גדול על האש, ואז נשמעת מפתיהם של בני קורח הקריאה "משה ותורתו אמת והן בדאין" הרה"ק הסב"ק מרוזנין ז"ע, ביאר את הענין וכך אמר: יש כאן כמה דיוקים, א) אם באמת חוזרים בתשובה, מתודים ואומרים אנחנו שקרנים ומשה ותורתו אמת, למה הם בגיהנם. ב) היה צריך לכתוב, ואנחנו בדאין, שהרי זה דברי הנבלעים. רק נראה לומר שהמליים "והן בדאין", הן דברי הגמרא. היינו, הם אומרים "משה אמת ותורתו אמת", והגמרא מסיימת "והן בדאין". שגם בגיהנם דבריהם רק מן השפה ולחוץ ומשקרים, אפילו על פתחו של גיהנם אינם חוזרים בתשובה.

החטא הגדול בעת מחלוקת לעשות שימוש בסממני הקדושה

את מחתות החטאים האלה בנפשותם (יז. א) פירש הרה"ק רבי נפתלי מירושין ז"ע את הפסוק וכך אמר: 'החטאים האלה בנפשות' הכונה כי החטא היותר גדול הוא, באם הבעלי מחלוקת מייפים את מחלוקתם, בקחתם בתור חומר להבעת המחלוקת דברים רוחניים, בכדי שתיראה אשר הם כאילו לוחמים בעד דברים שבנפש, וזה הוא ענין 'החטאים בנפשותם'.

איך קורה מעשה קורה אחרי התגלות של יצ"מ ומתן תורה?

זכרון לבני ישראל למען אשר לא יקרב איש זר (יז. ה) כתב מרן הרה"ק בעל ה"אהלי יעקב" מהוסיאטיין: כשאנו לומדים את הסיפור על מחלוקת קרח ועדתו,

אנו עומדים מוכי תמהון וחסרי הבנה. אחרי כל הנסים והנפלאות שעשה ה' לדור ההוא ע"י משה רבינו קריעת י"ם, סוף, קבלת התורה, הורדת המן, ואחרי העונשין שקבלו המתאווים והמרגלים, וגם בלי כל הנסים והנפלאות ובלו מעמד הר סיני, כמו שכתב רש"י בהעלותך (יב, ח) מדוע לא יראתם לדבר בעבדי במשה - במשה אפילו אינו עבדן, איך יכלו קרח ועדתו קרואי העדה ואנשי שם להתפתות בעצת היצה"ר ולפול ברשתו, איך אמרו כל העדה כולם קדושים וגו' כולם שמעו מפי הגבורה. אדרבה, דוקא משום ששמעו וראו משה ידבר והאלקים יענו בקול, היה להם להכיר ההבדל.

אולם מוסר השכל ואזהרה גדולה כלולים בסיפור זה, אם בזמן התגלות גדולה כל כך, היה אפשר שעל ידי תאות השררה ורדיפה אחר הכבוד ורוע המדות תעו מני דרך נשיאי עדה, קרואי מועד אנשי שם, והעיוז פנים נגד משה רבינו אבי כל הנביאים. על אחת כמה וכמה שאנו צריכים להזהר ולהזהר בזמן הסתרת פנים.

(אהלי יעקב)

איך הקטיר אהרן קטורת באותו יום כאשר מעדת קורח היו במישכן?

כתב הרמב"ן שהקטורת שהקטיר אהרן, היתה קטורת הבוקר שהקטיר בהעלותו את הנרות כמשפט. ותמה הגאון הגדול רבי מאיר אריק זצוק"ל איך היה לכאורה אהרן רשאי להקטיר, והרי באותו זמן היו גם אנשי קורח בהיכל, והכתוב אומר (ויקרא טו, יז) "וכל אדם לא יהיה באוהל מועד", ואיסור זה הוא גם בהקטרה שבכל יום (כמבואר בגמרא יומא מד? ואפשה, הוא מחדש, שאיסור זה אינו על הכהן המקטיר אלא על האדם שבא לשם בשעת הקטרה. ועדיין יש לעיין, כי לכאורה היה עליו לחשוש לאיסור 'ולפני עיורו'.

(שלל רב)

'יודע את ריבונו ומתכוון למרוד בו'

ישנה שאלה מפורסמת שכבר דנו בה רבים: כיצד יתכן שקרח ועדתו כפרו בסיודות האמונה, כדברי הירושלמי (סנהדרין י, א): "קורח אפיקורס היה... באותה שעה אמר קורח אין תורה מן השמים ולא משה נביא ולא אהרן כהן גדול", והוא כתב הרמב"ם ב'אגרות תימן', שהבטיח הקב"ה שכל מי שעמדו רגליו על הר סיני יהא מאמין בנבואת משה רבינו ובכל הבא על ידו, וכל הגוטה מדרך הדת לא עמדו אבותיו על הר סיני - והרי קרח ועדתו היו במעמד הר סיני, וכיצד כפרו ונעשו אפיקורסים? שאלה זו, שאל הגאון הקדוש רבי אליהו וסרמן הי"ד מברנוביץ את כ"ק האדמו"ר בעל 'אמרי אמת' מגוה, שהשיב תשובה נוקבת: קורח האמין במשה, וכל דבריו לא היו אלא מן השפה ולחוץ, בבחינת 'יודע את ריבונו ומתכוון למרוד בו', שאם לא כן - לא היה אומר למשה "כי כל העדה כולם קדושים". מה גם שבאותה שעה לא היתה קיימת מציאות לכפור במשה, שהרי אם משה היה מסיר את המסווה מפניו - אף קורח לא היה יכול להביט בפניו. אין זאת אלא שקורח האמין במסתרי לבו, ורק העמיד פנים כאילו הוא כופר.

(ושלל לא יחסר)

רק אהרן ויכול לקיים את מצות "למשחה" בכל הקרבנות, אבל לא בניו!

ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומותי לכל קדשי בני ישראל לך נתתם למשחה ולבניך לחק עולם (יח. ח) הקשה בספר 'נועם מגדים': מדוע 'הפריד' בין אהרן לבניו, היה לו לומר: 'לך ולבניך נתתם', וכתב על כך הגאון רבי דב בעריש ווידינפלד: הרב דמשעבין, תירוץ נפלא: בגמרא (סוטה טו) למדו מלשון הפסוק שלפנינו 'למשחה' - 'לגדולה' /שצריך לאכול את הקדשים כדרך שהמלכים אוכלים, דהיינו: בשיבה ולא בעמידה. אך הנה, כתבו התוספות (יומא כה. ב. ד"ה אין שיבה) שלא מצינו אכילת קדשים בשיבה - אלא בקדשים קלים הנאכלים בכל העיר, אבל בקדשי קדשים הנאכלים רק בעזרה - לא שייכת אכילה בשיבה, אף שנאמר 'למשחה' - כדרך שהמלכים אוכלים, שהרי אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד, אולם כל זה הוא רק בשאר כהנים, אבל לכהן גדול היה מותר

לשבת בעזרה (כמבואר בתוספות סוטה מ: בד"ה והאמר), שנאמר (שמואל א' א, טו): "ועלי הכהן יושב על הכסא על מזוזת היכל ה'", ואם כן הכהן הגדול היה יכול לקיים את מצות "למשחה" בכל הקדשים, שהרי לו מותר לאכול גם קדשי קדשים במישוב בעזרה. מעתה, נפלא הדיוק בלשון הפסוק, שלפיכך חילק בין אהרן לבין בניו, בכתבו "לכל קדשי בני ישראל לך נתתם למשחה ולבניך לחק עולם", דהיינו: דוקא 'לך', שאתה כהן גדול, נתתי את כל קדשי בני ישראל 'למשחה' - 'לגדולה', כדרך שהמלכים אוכלים, אבל לא לבניך, כי אצלם לא שייכת אכילת קדשי קדשים בדרך של 'למשחה', שהרי נאכלים בעזרה, ושם לא הותר להם לשבת.

(ושלל לא יחסר, שו"ת "דובב מישרים")

אין להתנאות בגדלות מקבלים מהשמים

ונחשב לכם תרומתכם (יח. טו) מלשון התרוממות, וכונת הכתוב היא, לאמר לאדם, באם יעזור לי הבורא יתברך ויתרומם ויעלה לגדולה או כל יתגאה בגדולתו, רק יהיה נחשב אצלו מה שתרומם היינו 'תרומתכם, כדגן מן הגורן וכמלאה מן היקב' רצה לומר לדוגמא כאשר יש לנו חמישים כור חטים ואנו עושים כור אחד תרומה הרי שאין שום יתרון ומעלה לאותו כור מעל הארבעים ותשעה הנותרים, כי קדושתו היא רק בגין רצון השם, שאותו הכור יהיה תרומה, וכן כאשר נגור מן השמים על איש אחד שיתרומם ויתנשא אף על פי כן אין שום זכות להתנאות בגדולתו שקיבל מהשם ית'.

(הרה"ק רבי צבי מוידושיב ז"ע)

בשדה השמיטה

פנינים מתוך שיעורו השבועי של הרה"ק אברהם יעקב סלמון שליט"א

בשמיטה לומדים כי הקנין הרוחני כהקנין הגשמי שייך להשם

כתיב 'ויברך ה' אל משה בהר סיני, וכ' רש"י מה ענין שמיטה אצל הר סיני אלא מה שמיטה וכו' אף כולן וכו', והיינו שחוקש כל התורה והמצוות לשמיטה. ויש לדרוש בזה באופן נפלא, דהנה תכלית מצות השמיטה הוא שאדם ידע שאינו הבעלים של השרה, אלא 'לה' הארץ ומלואה' כדכתיב 'כי לי הארץ כי גרים ותושבים אתם עמדי', ולזה חוקש שמיטה להר סיני, דכמו"כ בכל התורה והמצוות שאדם עושה הוא צריך לזכור מאין הגיעו לו המצוות, מפי הקב"ה בהר סיני, וכמו דהשמיטה מלמד דהארץ של הקב"ה, כך הכל מהקב"ה בין הרוחניות בין הגשמיות.

ומלבד מה שצריך לזכור שהכל מהקב"ה, ואת כל המצוות קיבלנו ממנו ית' בסנינו וכל התורה שאנו לומדים מסר הקב"ה למשה בסנינו, ואפי' מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש כדאי' בחז"ל, עוד זאת יש לזכור ולהחזיר שכל הקניינים הרוחניים כגשמיים כולם מאיתו ית', וכמו שהארץ אינו של האדם, כך החכמה שהוא לומד אינו של האדם, אלא 'כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה' ו'אתה חונן לאדם דעת' וגם אחרי הגיעה בתורה הוא בגדר מציאה כדאי' 'יגעתו ומצאתי', ולאוקמי גירסא ס"ד הו"א (מגילה ר"ה).

ובהקדמה לספר שערי יושר להגר"ש שקאפ זצ"ל כתב בזה דבר נורא, שבעושר האמיתי שהוא קנין החכמה עלול האדם מאד להכשל בכפייה ח"ו, אם לא ידע שחכמתו אינה שלו אלא של ה', והיינו שע"י התגברות מדת אהבת עצמו הוא מעונין לחשוב שכל חכמתו שלו היא ואז יכול להתנאות בקניינו, וזה מביא אותו לידו כפירה בה' ח"ו, כיון שחושב ש'כוחו ועוצם ידו' עשה לו חכמה זו, ולזה צריך לעמוד האדם יחד עם קנין החכמה שיקנה גם חכמת היראה והאמונה הטהורה שלא יחס את זה לעצמו יעז"ש. וזה תפקידנו בשנות השמיטה להחזיר אצלנו את האמונה התמימה שכל קנין שאדם קונה בין ברוחניות ובין בגשמיות הכל מאתו יתברך, ובוזה הקב"ה ירצה להשפיע לנו מטובו ברו"ג.

סגולת מלכים

סגולת שלא להחזיק במחלוקת (לא יהיה בקרח וכעדתו (י, ה))

מריבה מבית, ואמרתם כה לחי ואתה שלום וביתך שלום.

(בית אל חמוי דינו וידיו הגדול)

מחלוקת בחתונה סגולה לשלום בית

אם נעשה מחלוקת בעת החתונה הוא סגולה שתהיה שלום בין איש לאשתו אח"כ, שבאם נגזר שיהיה מחלוקת בין הזוג אזי יהיה המחלוקת הזו תחתיה, כמו שנוהגין שמחלקין בערב יו"כ מיני מתיקה לכל בעלי הבתים מטעם זה [כדי שאם נגזר עליו עניות ח"ו או שיצטרך לבריות שייצא יד"ח מעתה].

(ספר המטעמים אות קכו)

לבטל מחלוקת סגולה לבנים ובנות ועושר

ובשביל שהיה ציבא מבטל המחלוקת מבית אדוני, וכה לבנים ולבנות לעבדים ולשפחות ואף לנכסים רבים.

(אלפא ביתא דבן סירא אות פ)

בעונש מתחילין מן הקטן

כשיש מחלוקת משני אנשים, ולכל אחד יש לו אנשים המצדדים לו, כשנוזרים מיתה למעלה, חס ושלום, על אחד מאנשי המחלוקת, מתחילין מן הקטן שבהם ולא מן האיש שהוא עיקר במחלוקת.

(ספר המידות ערך מריבה אות פט)

אמירת טעמים שבתורה

סגולה להציל משונאים הן שונאים של מחלוקת הן שונאים שדרך שמתירא מהם, יאמר כל הטעמים שבתורה, דהיינו זרקא מקף סגולתא וכו' וכו'.

(אביעא חירות מערכת ש' אות ו)

עברה גוררת עברה

על ידי המחלוקת יוכל האדם לבוא בליה ח"ו למקרה בלתי טהור כי הקליפות מתדבקים בו.

(מאור ושמש ריש בחוקותי)

ובספר המדות (ל) כתב: לפנה"ב יהא רודף שלום.

ברייתות בלי מחלוקת סגולה לשלום

פרק איזהו מקומן וכו' יש בו תמניא מיתבא ואין בו מחלוקת, אע"פ שיש ששה פרקים שאין בהם מחלוקת, (מעשר שני פ"א, יבמות פ"ט, שבעות פ"ח, זבחים, מעילה פ"ב, נגיעה פ"ג,) אעפ"כ בחרו בזה שהוא סדר הקרבנות כולם בכלל, וכשיש על אדם מחלוקת מרשעי וחציפי הדור ילמוד בכל יום לשמה אותן שש פרקים וימשיך שלום.

(שולחן הטהור קאמרנא ס"ח סק"א יא)

קבלת עול מלכות שמים

קריאת שמע ככוונה סגולה לבטל המחלוקת.

(אגרא דכלה בראשית דף טו)

עבדו רבנן שלמא בינהו

ראיתי בשם רב גדול שליט"א שהרבה שנים אחרי פטירתו נתגלה רבינו יהונתן אייבשיץ בחלום וגילה שהוא ורבנו יעקב עמדין ז"ל בעל מחלוקת יושבים בנן עדן יחד אבל כל שנתפסו במחלוקתם יושבים בגיהנם. (נדבר פלא אנו מציינים בגליונו באר בשדה גליון 44 בדור מצבו תמספרות על רבי יהונתן אייבשיץ תחת הכותרת עבדו רבנן שלמא את שמציינו החוקר החסידי רבי יצחק אלפסי שליט"א (לרפ"ש) שהם נטמנו בקירוב מקום מקום בהפרש של כמה קברים בודדים האחד מן השני בבית העלמין בפראג, ובשם הנודע ביהודא אמרו אז כי אין לחשוש לקברם זה אצל זה ואת זה בסופה, ומשמע דעבדו רבנן שלמא בהדרי, המלקט.)

(הליכות עולם ה' מחלוקת בהגהות)

אלף ביום אחד, עד כאן. ובודאי הגרוע שבישראל היה סובל ארבע מיתות קודם שיעבוד עבודה זרה, ואיך לא יכבוש את עצמו מלעשות מחלוקת שהוא קשה מעבודה זרה.

(ש"ל"ה הקדוש שער האתיקות אות ב' בריית)

גם המתיר לעצמו מחלוקת על פי התורה אסור להחזיק במחלוקת

ולא יהיה בקרח וכעדתו כאשר דבר ה' ביד משה לו, הנה אזהרה זו שלא נחזיק במחלוקת שלא יהיה אדם בקרח ועדתו [כסנהדרין ק"ז]. והנה יש הפרש בין מחזיקי המחלוקת של עכשיו לקרח ועדתו, כי [הם] ה' נחלק [מחלקים] על משה ותורתו, והם של עכשיו אומרים במחלוקתם שעושים כן לשם שמים ומצאים פסוקים והלכות בתלמוד וש"ע המורים שמצוה לחלוק על פלוני או למוסרו לתוא מכמר וכדומה [לשון הש"ס ב"ק ק"ז]. ונמצא איננו עובר על לאו זה שהרי אינו בקרח כי אדרבא כבר רמז ה' עליו למרע"ה בתורתו שכה יהי כמו שהוא טובה - אף אתה אמור לו וכי טוב אתה מר"א הגדול [בב"מ ג"ט ע"ב] וכי סברתך יותר טובה משלו וכוננתך יותר רצויה ממנו ובכל זאת לא הועיל לו כי אסור לחלוק ולהחזיק אפילו לש"ש. וזה שאמר ולא יהיה בקרח וכעדתו, ולא יהיה כאשר דבר ה' ביד משה לו, שלא יעשה עצמו כאלו דבר ה' בתורתו ביד משה לו ובעבורו לאמר ככה הדין וההלכה כמו שאני חושב ומצוה לרדוף ולהשיג, חלילה לא תהיה כזאת בישראל.

(תהם סופר קרח)

לימוד מסכת סוכה

סגולה למחלוקת ילמוד מס' סוכה, וזהו [תהילים ל"א כ"א] צפנם בסוכה מריב לשונות, וללמוד בדברי הימים ב' ס"י י"ד ויקרא אסא אל ד' עד אני ותפלת יהושפט.

(לקוטי מהר"ן)

קריאת שמע ככוונה

ק"ש ככוונה היא סגולה לבטל המחלוקת.

(אגרא דכלה פ' בראשית)

לא לומר צאתכם לשלום

כשיש ח"ו מריבה או מחלוקת בבית, קבלה הוא מרב גדול שלא יאמרו בליל ש"ק החרו צאתכם לשלום, וישקוט המריבה, והוא בדוק ומנוסה.

(סידור ישועות ישראל)

בדיקת הכתובה

אם יש ח"ו מחלוקת ומריבה בין הזוג, שמעתי שיש סגולה לחפש אחר הכתובה ולעייין בה אם לא נמצא איזה טעות ולתקן, ואח"כ יהי שלום ביניהם.

(פסולות ישראל מערכת פ' אות כה)

ליזהר מומחלוקת סגולה לצער גידול בנים

אם יש לאדם צער גידול בניו ר"ל, סגולה לזה ליזהר מומחלוקת ולהיות רודף שלום ולהיות מן הנעלבי ואינם עולבים ובוזה שב ורפא לו, כי אולי הוא מנצוצי קין ומעדת קורח לכן יש לו צער גידול בניו ר"ל, לזה יזהר להיות רודף שלום לתקן חטא קרח וגם יזהר מקנאת איש מרעהו.

(בית יעקב פ' קרח)

לא להתפלל בבית שבנה בעל מחלוקת

אין להתפלל בבית שבנה בעל מחלוקת, ואין להתפלל על שום אדם שימות, אפי' על מין, כי טוב להרוג אותו בידי אדם ולא בידי שמים.

(לקוטי מהר"ן)

לימוד אותיות שלום בפרק קיט

סגולה שלא תהיה מחלוקת כלל, ילמוד בכל יום אותיות שלום"ם בבית"ת באלפא ביתא תהלים, ובוזה מונע

המחזיק במחלוקת עובר בלאו

ויקם משה וילך אל דתן ואבירם, אמר ריש לקיש מכאן שאין מחזיקין במחלוקת, דאמר רב כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו שנאמר ולא יהיה בקרח וכעדתו, רב אשי אמר ראוי ליצטרע כתיב משה לו וכתוב התם ויאמר ה' לו עוד הבא נא ידך בחיקך.

(סנהדרין דף ק')

נביאים נבאו והכמים חכמו, ופילוסופים חפשו ויספו לספר רעת המחלוקת ולא הגיעו לתכליתה

אל תשקצא את נפשתיכם במחלוקת המכלה הגוף והנפש והממון, ומה נשאר עוד, ראיתי לבנים השחירו ופחות נפחתו, ומשפחות נספחו, ושירים הסירו מגדולתם, ועירות גדולות נתרערו, וקייבצים נפרדו, וחסידים נפסדו, ואנשי אמונה אבדו, ונכבדים נקלו ונתבחו בסביבת המחלוקת, ונביאים נבאו והכמים חכמו, ופילוסופים חפשו ויספו רעת המחלוקת ולא הגיעו לתכליתה. לכן שנאו אותו ונוסו מפניו.

(אגרות הרמב"ם)

אפילו אם הוא רואה שהדין עם אביו יראה

להשקוט ולא להחזיק המריבה עם הצד שכנגד

יש לו לאדם להזהר מלהיות מעוזי המחלוקת כדי שלא יעש גם הוא בבא עת פקדתם, כדאמרינן (במכות דף ה' ע"ב) ענש הכתוב הנטפל לעוברי עברה כעוברי עברה. ואיתא במדרש פרשת קרח, בא וראה כמה קשה המחלוקת, שכל העוזר במחלוקת הקדוש ברוך הוא מאבד זכרו, שנאמר (במדבר ט"ז ל"ה), "ואש יצאה מאת ה' ותאכל את" וכו'. ואמרינן (בסנהדרין ק"ג), אמר רב כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו, שנאמר (במדבר י"ז ה'), "ולא יהיה בקרח וכעדתו". רב אשי אמר ראוי להצטרע, כתיב הכא וכו'. ועיין לעיל בפרק ו', במ"ש בשם "ספר הקנה", שלפעמים מחליף הקדוש ברוך הוא את ענש הצרעת בעניות, והרי הוא עני הנמסר בידי אדם. ואפלו אם הוא רואה שהדין עם אביו, אף על פי כן יראה להשקוט ולא להחזיק המריבה עם הצד שכנגדו. ומלבד מצות הבאת שלום, יש לו לחשב אולי טועה בדמינו מצד האהבה התקועה בלב האדם שהוא אוהב לאביו כנפשו, כדאיתא בספרי, רעך אשר כנפשו זה אביו, ואין אדם רואה חוב לעצמו.

(שמירת הלשון שער הזכירה פ"ז)

ויתר הקב"ה על עבודה זרה

ולא ויתר על המחלוקת

אמרו רבותינו זכרונם לברכה (ירושלמי תגיגה פ"א ה"ז) בשלושה מקומות ויתר הקדוש ברוך הוא על עבודה זרה ולא ויתר על המחלוקת. ראשונה בימי דור אנוש, בו התחילו לעבוד עבודה זרה, שנאמר אז הוחל לקרוא בשם השם, ובשביל שהיו ביניהם שהיו גוזלין וחומסין זה את זה לא ויתר להם, שנאמר, כי מלאה הארץ חמס וגו'. שניה בדור המדבה, כשבאו ישראל לידי מעשה העגל מחל להן הקדוש ברוך הוא, אבל כשהיו באין למחלוקת לא ויתר להן הקדוש ב"ה, שבכל מקום שאתה מוצא וילוננו של מחלוקת אתה מוצא שם מכה גדולה, מנלן, ממחלוקת של קרח. שלישית פסלו של מיכה, מתוך שהיה שלום ביניהם ניתן להם ארכא, שנאמר ויקחו להם בני דן את הפסל, ויתנתן בן גרשון בן מנשה וגו' היו כהנים לשבת הדני עד יום גלות הארץ. אבל כשנחלקו השבטים על שבטי יהודה ובנימין ולא היה ביניהם שלום, נעשו אלו פורענות לאלו, כשהיו אלו חוטאין היה הקדוש ברוך הוא מביא אלו ופורעים מהם, שנאמר, ויכו מהם אביה ועמו מכה רבה מאוד ויפלו חללים מישראל חמש מאות אלף איש בחור. וכשחטאו שבט יהודה ובנימין באו עשרת השבטים ופרעו מהן, שנאמר, ויהרוג פקח ביהודה מאה ועשרים

עומק הבאר

עיונים בפרשת השבוע
מהרה"ג יהודה שלפוברסקי שליט"א
מרבני לומדי בית מדרשינו ב"ב

בענין מחלוקת קרח ועדתו - מחלוקת שאינה לשם שמים

מחלוקת שמאי והלל מביאה להתגלות האמת, ומחלוקת קרח ועדתו אינה מביאה לגילוי האמת ואנשיה אבדו

העולם הלכה כב"ה, כי מדרגת כ"ש היא למעלה מזה העולם, ואין העולם יכול לסבול ע"כ. [עצם הענין שלעת"ל יהיה הלכה כב"ש וגם עיקר דברי הורע יצחק מבואר גם במקדש מלך על הוזה"ק (בראשית י"ז)].

וכן מציינו לגבי קרח מובא באר"י הק' (ספר הליקוטים תהלים צ"ג) 'צד"ק כתמור יפ"ח סופי תיבות קרח, בסוף הימים יעלה, והביאור בזה כמשנת דשורש מח' שמאי והלל ומחלוקת קרח עניינם אהרן, האם הלכה כמדת הדין או מדת החסד תגבר, ולזה לעת"ל יהיה הלכה כב"ש ולקרח יהיה עליה, אלא דעתה שמאי והלל נתקיימה מחלוקתם כיון שהיתה מחלוקת לש"ש, ואילו קרח וכל עדתו אבדו מהארץ כיון שלא היתה מחלוקתם לש"ש.

מח' קרח ועדתו היתה על עצם סדרי הבריאה וביקש קרח לחשליט את הדין על החסד אך כיון שלא היתה מחלוקתו לש"ש נטרד מן העולם

והנה רש"י עה"פ 'בקר ויודע ה' את אשר לו ואת הקדוש והקריב אליו' הביא לפרש מהמדרש 'אל משה גבולות חלק הקב"ה בעולמו, יכולים אתם להפוך בוקר לערב, כן תוכלו לבטל את זו שנא' ויהי ערב ויהי בקר ויבדל' (בראשית א) כך 'ויבדל אהרן להקדישו' (דה"א כ"ג) ע"כ, מבואר דקדושתו של אהרן היתה מעצם סדרי הבריאה ולזה היתה מח' קרח ועדתו מח' על עצם סדרי הבריאה, ועומק הענין מפורש בזה"ק (בראשית י"ז) עה"פ 'ויאמר אלקים יהי רקיע' דבחלוקה בן המים העליונים למים התחתונים החל שורש המחלוקת בעולם ולזה נברא בו הגיהנום ולא נאמר בו כי טוב, ומבאר הוזה"ק דמאותו ענין בדיוק היה מח' קרח ועדתו, וכיון שהיה קרח תקיף בדעתו נפל לגיהנום, [ועי' משניות בזה בס"ד ביועקב הבאר' שבגליון באר בשדה שטפנשט פורשת בראשית נחמת תשפ"א].

והנה על אף שכבר מהיום הראשון היה חלוקה בין האור ובין החושך לא היה בזה 'מחלוקת', דהחושך מכיר את מקומו ואין החושך חפץ להחשיך ביום, ובזמן שכל אחד מכיר את מקומו אין מח' והרי הם משלימים זה את זה, ודוקא בצירוף שניהם נעשה יום אחד כדכתיב 'ויהי ערב ויהי בקר יום אחד' דלכל אחד יש תפקיד ודוקא בשלימות שניהם נשלמים יחד, אבל כשהש"ת הבדיל בין המים העליונים למים התחתונים המים התחתונים לא השלימו עם קיומם למטה, ולזה כרת הש"ת עמם ברית כדפרש"י 'ולא תשבית מלח ברית' שהברית כרותה למלח מששת ימי בראשית שהובטחו המים התחתונים ליקרב במזבח במלח וניטר המים בחג, ואמנם היתה טענתם צודקת, ולזה נכרת עמם ברית, אבל כבר מאז ניתן האות לשורש המחלוקת בעולם, והוא לימוד לדורות שמח' גם לפי טענה צודקת מותרת רושם.

וביאר בנוה הקודש על המד"ר (בראשית ג, ד) דלכך דימו מחלוקת קרח ועדתו חלוקה בסדרי בריאת העולם, דגם קדושת הכהנים והלוויים חלוקה כמדת היום והלילה, שהכהנים הם ממדת החסד דמדת היום והלוויים נלוים עליהם לשרתם והם ממדת הדין דמדת הלילה, ותיקון הלוויים הוא בבטולם לכהנים שיהיו יחד שבט משרתי ה', כי החשך הוא מצד תוקף הדין והאור הוא בכי טוב מצד החסד, ועל זה אמר הכותב 'יירא אלקים את האור כי טוב' כי טוב הוא מצד החסד. ואמנם קרח בא להפך הקערה על פיה, להחליף המדרגות שהוא היה מצד הגבורה, ובא להתעסק בעבודת הקרבנות שהוא מצד החסד, ולפיכך נענש ונטרד מן העולם, והיינו דקאמר משה גבולות חלק הקב"ה.

הוא שנחבר שהמשנה העמידה בדוקא מח' הלל ושמאי לעומת מח' קרח וכל עדתו, דמחלוקתם היתה במדת החסד והדין בדיוק כמו קרח ועדתו, אלא שמח' שמאי והלל היתה לש"ש, ולזה היתה הלכה כבית הלל שיהיה החסד עיקר ונתקיימה מחלוקתם, ואילו קרח שביקש להפוך את הקערה שיהיה הלכה כמדת הדין נטרד מן העולם.

ע"כ נלקט בס"ד ע"פ הס' 'בים דרך' עה"ת, ויה"ר שנוכח להיות בכלל ת"ח ממרבים שלום בעולם, ונוכח לגאולה השלימה בא"י.

הבני ביקתא של המחלוקת שהם השנאה והקטטה, דהא תכלית מחלוקתם היה בשביל להעמיד העולם על מתכונתו בבירור ההלכה, וכן אמרו (בקיודשין י"ג) ארח"א אפי' האב ובנו הרב ותלמידו שעוסקין בתורה בשער אחד נעשים אויבים זו"ז, ואינם זזים משם עד שנעשים אוהבים זו"ז שנא' את והב בסופה, אל תיקרי בסופה אלא בסופה.

נקט התנא מח' שמאי והלל ונרמז בשמותם שהוא מחלוקת אש ומים דין וחסד והגביר חסד על דין בבריאת שמים

עוד יש להתבונן למה נקט התנא מחלוקת הלל ושמאי, הא הלל ושמאי עצמם לא חלקו כ"כ הרבה, דבגמ' (שבת י"ד) מבואר שחלקו רק בג' מקומות, ותלמידיהם כ"ש וב"ה נחלקו בעוד מקומות, וא"כ במה נשתנו הלל ושמאי להקרא בשם 'מחלוקת לשם שמים', יותר מר"ע ור"ש שגם הם נחלקו בכ"ה, או ר' יהודה ור' מאיר שחלקו בהרבה מקומות, ולמה נקט התנא דוקא שמאי והלל.

והביא ב'ביים דרך' בשם פ"י זרע יצחק על המשניות [לרבי יצחק חיות ורובו ע"פ חכמי האמת], לבאר בזה: נראה כדאיתא בס' הקנה דהנה נקרא שמים, דנטל הקב"ה אש ומים ובללן זב"ז ונעשה שמים, ופ"י הקנה דאיתא במ"ד בראשית ברא אלקים, ביקש הקב"ה לברוא העולם בדין, וראה שאין העולם מתקיים, שיתף מידת הרחמים, דהא הוא דכתיב ביום עשות ה' ארץ ושמים, פ"י דנטל אש זה הדין, ומים הוא רחמים וברא שמים. והק' הקנה דה"ל לקרותו 'אשמים', למה נחסר האלף, ות"י כ"י שיגברו החסדים שהוא מים על אש שהוא דין ע"כ מס' הקנה. ומוסיף בס' זרע יצחק: ואיתא בכתבים (תיקוני חושב"ג, צ/ב) הטעם דב"ש מחמיר ובה"א מיקל, לפי שהלל הוא נגד מיכאל שהוא חסד, שר המים, וב"ש הוא נגד גבריאל שהוא דין, שר של אש, ולכן שמאי היה קפדן, וב"ה עניו גדול, ולזה ב"ש מחמיר וב"ה מיקל, ולפי שהחסדים גוברים על הדינים, לכן הלכה כב"ה, וזהו שאמר לו מחלוקת שהיא לש"ש הוא, שהמים גוברים על האש, הוא מחלוקת שמאי והלל, דהלכה כב"ה, וזה מוכח מתיבת שמים עכ"ה, והיינו לשם 'שמים', שמהמילה שמים מוכח שהחסדים גוברים על הגבורות, וכן הוא במחלוקת שמאי והלל שהלכה כהלל משום שהחסדים גוברים על הדינים.

ממשך הורע יצחק ואומר: וכל מחלוקת שאינה לש"ש, הוא מחלוקת קרח ועדתו, דאיתא בוהר שקרח הוא מצד הדין שהיה לוי, ואהרן כהן הוא חסד, ולכן ציוה הקב"ה שהלוויים ישרתו את הכהנים, דהחסדים גוברים על הדינים, וקרח שאמר 'מדוע תתנשא' היה דעתו שיהיה היפך דהדין יתגבר על החסד, וזה הוא שלא לש"ש, דהשם 'שמים' מוכח היפך דהמים גוברים על האש וק"ל, ולכן נ"ל שנקרא שמו 'שמאי' שבו תיבת 'אש' במילואו, ותיבת 'מים' חסר מ', לפי ששמאי הוא מסטרא דדינא הגוברים על החסדים, ולכן אש במילואו ומים חסר מ", היפך שמ"ם, וכן רמז בשמו של הלל שבמספר קטן עולה מים, עכ"ד הורע יצחק.

עפ"י ד ביאר ה'ביים דרך' למה נקט התנא מחלוקת 'שמאי והלל', על אף שחלקו רק בג' מקומות, דמחלוקת שמאי והלל היה מחלוקת בעצם, מחלוקת בעיקר שורשי הבריאה בין מדת החסד למדת הדין, וזה היה באותה מתכונת בדיוק כענין מחלוקת קרח ועדתו, דשניהם היתה מחלוקתם מחלוקת בין מדת הדין למדת החסד, אלא שב"ה שהם מדת החסד ברו על ב"ש, ולזה נתקיימה מחלוקתם, ואילו קרח ביקש שיגבר חלקו שהיה ממדת הדין, על מדת החסד דאהרן, ולזה אבד הוא וכל אשר לו.

מחלוקת שמאי והלל גם יגבר הדין או החסדים - לעת"ל הלכה כבית שמאי ויהיה לקרח עליה

עפ"י הוסיף לבאר 'ביים דרך' את דברי הרה"ק ר' שמעלקא מניקלשבורג זצ"ל (הובא בחס' דהש"ס על המשניות ר"ש פרקי אבות) דכ"ו ז"ל: "ב"ש במקום ב"ה אינה משנה, כי מדרגת ב"ש גדולה ממדרגת ב"ה, ולכן כשיבא הגואל במהרה בימינו, אז יהיה הלכה כב"ש, לכך עתה בזה

תנן במתני' באבות (ה' י"ג): כל מחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים, ושאינה לשם שמים אין סופה להתקיים, איוז היא מחלוקת שהיא לשם שמים זו מחלוקת הלל ושמאי, ושאינה לשם שמים זו מחלוקת קרח וכל עדתו ע"כ. ופירש ברע"ב מברטנורא: כל מחלוקת שהיא לש"ש סופה להתקיים, כלו' שאנשי המחלוקת היא מתקיימים ואינם אובדין, כמו הלל ושמאי, שלא אבדו לא תלמידי ב"ש ולא תלמידי ב"ה, אבל קרח ועדתו אבדו. עוד פ"י כ' הרע"ב מברטנורא: ואני שמעתי פירוש, סופה-תכליתה המבושק מענינה, והמח' שהיא לש"ש, התכלית וסוף המבושק מאותה מחלוקת להשיג האמת, וזה מתקיים, כמו שאמרו מתוך היכוח יתברר האמת, וכמו שנתברר במחלוקת הלל ושמאי שהלכה כב"ה, ומחלוקת שאינה לש"ש תכלית הנרצה בה היא בקשת שררה ואהבת הניצוץ, וזה הסוף אינו מתקיים, כמו שמצינו במחלו' קרח ועדתו, שהתכלית וסוף כוונתם היתה בקשת הכבוד והשררה והיו להפך. עכ"ל.

במלאכת שלמה על המשניות הביא מדברי ס' חן טוב על פר' קרח שהק': בפ"י משנה זו נחבטו בה גאונים עולם, שקשה מאד שגם מחלו' שמאי והלל לא נתקיים, שהרי הלכה כב"ה, ודברי ב"ש אינה משנה, וכן היה דבר קרח שבטלו דבריו ונתקיימו דברי משה, א"כ כל אפייא שוין, ואין חילוק במחלוקת, שבבולן אחת מן הכיתות בטלה ואחת מהן נכונה שהלכה כמותה, הגם אם אפשר שר"ל על בעלי מחלוקת עצמן, כי שמאי והלל נתקיימו שניהן, לא כן קרח שמת וירד שאולה, [והיינו בפ"י א' של הרע"ב], אמנם אין הלשון מתיישב מחלוקת שהיא לש"ש סופה להתקיים, דמשמע המחלוקת עצמה לא בעלי המחלוקת, גם לפ"י מה בא התנא ללמדנו, שנתיקם שמאי ולא מת, למה יזמת מה עשה.

ומתרחץ וז"ל: אפשר לומר שדברי ב"ש לא נחבטלו לגמרי, אלא נשנו דבריהם במשנה, לפי שע"י דבריהם נתרבר האמת [וכפ"י (ה"ב של הרע"ב)], כמו שאמר בגמ' (ערויות פ"א מ"ז) וכי מאחר שאין הלכה כדברי היחיד למה נשנו דבריו אצל המוציאים, ויתרצו שהוצרך להוציא את דברי היחיד שאם יבוא האדם לומר כך שמעתי וקבלתי יאמרו לו דברי היחיד שמעת ואין הלכה כמותו, הרי שמתוך דברי היחיד מתקיימים דברי המרובים, כן הוא בית שמאי ובית הלל מתוך דברי בית שמאי התקיימו דברי בית הלל, אבל קרח ועדתו אינו כן, שהרי לא הוצרך לאמרו בליעת קרח לקיים הכהונה ביד אהרן כי אם בא האות והמופת פריחת המטה גם זריחת הצרעת למעערע על הכהונה וא"כ סופה בטלה ואין מתקיימת האמת ע"י קרח עכ"ה.

כשהמחלוקת נעשית לש"ש לברר האמת סופה להתקיים שיהיו אוהבים בסופה

וכ' בס' "ים דרך" להגר"מ זילבר שליט"א ר"י וזוועהיל: אמנם לכאו' יש להתבונן בעצם דברי המשנה במה נשתנית המחלוקת שתלוי אם היא לש"ש, הרי את כל מצוות התורה צריך האדם לקיים לש"ש, ואם לאו אינם מתקיימים, וא"כ מהו ההדגש על המחלוקת שצריכה להיות לש"ש. וכ' לבאר דבאמת עצם המחלוקת היא חורבן העולם, והשלום הוא הכלל המזויק ברכה, כדתנן (עיקרין ג', י"ב) אר"ש בן חלפתא לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום, שנא' ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום, וע"ז בא התנא לחדש דאם המח' נעשית לש"ש סופה להתקיים, ואף שבכל מקום המחלוקת היא חורבן העולם, מ"מ בזמן שהיא נעשית לש"ש סופה להתקיים, כיון שע"י המחלוקת מתברר אמיתות התורה שהיא קיום העולם.

ולזה מחלוקת שהיא לש"ש מתקיים בסופה: והאמת והשלום אהבו' (זכריה ח) כמו שאמרו (ביבמות י"ד) אע"פ שנחלקו ב"ש וב"ה בצרות, ובאחיות, בגט ישן וכו', לא נמנעו ב"ה מלישא נשים מב"ש ולא ב"ש מב"ה, ללמדך שחיבה וריעות נוהגים זב"ז, לקיים מה שנא' האמת והשלום אהבו ע"כ. והיינו טעמא כיון דתכלית מחלוקתם היתה בשביל ידיעת האמת ולזה לא נתערבו במחלוקתם

באר בשדה - שטפנשט

מצבות מספרות

מאוצ'הדיי ע"ה דרב אברהם יעקב סלמון שליט"א
רב דערה דורוהוי

חבמי
מזלדובה

איש חסיד וישר
הרה"ח רבי משולם זלמן
בן האדמו"ר מדורוהוי
הרה"צ רבי חנוך העניך זצ"ל
פרנקל

נלב"ע כ"א סיון תשנ"ה
ה'תש"ה - ה'תש"ו - ה'תש"ז

מצבתו בבית העלמין הישן בחיפה

נוסח מצבתו שבבית העלמין הישן בחיפה חוף כרמל על יד מצבת אביו ועוד מבני משפחתו פ"נ
איש חסיד וישר
הרה"ח רבי משולם זלמן ז"ל
בן האדמו"ר מדורוהוי
הרה"צ רבי חנוך העניך זצ"ל
פרנקל
נלב"ע כ"א סיון תשנ"ה
תנצב"ה
מיוחס לאדירי החסידות
שמהם ינק תעצמות
לבו המה אמונה
מצטנע עניו וחדור ביראה
זכות מעשיו עמדה לו
להיות אהוב למעלה ונחמד למטה
מסור בלב ונפש לכל דבר שבקדושה
נעים הליכות ושנותיו חסד וצדקה
נין ונכד בא"ב הצוה"ק
ר' יוסף אהרן ור' אליעזר וואלף זצ"ל
מבוטשעצע-דורוהוי
ונכד הרה"ק ר' לוי יצחק מברדיצ'ב
ובעל באר מים חיים מטשרנוביץ

ליווה לעזרו בנסיון
למאמץ מ"ק ומעלות
למורשת הישנה לסיון ולמ"ק
לבו ונפש אמונה
כל אטעל עניו וחדור ביראה
זכות מעשיו עמדה לו
ל' היות אהוב למעלה ונחמד למטה
מסור בלב ונפש לכל דבר שבקדושה
נעים הליכות ושנותיו חסד וצדקה
נין ונכד בא"ב הצוה"ק
ר' יוסף אהרן ור' אליעזר וואלף זצ"ל
מבוטשעצע-דורוהוי
ונכד הרה"ק ר' לוי יצחק מברדיצ'ב
ובעל באר מים חיים מטשרנוביץ

הרה"ח רבי משולם זלמן פרנקל ז"ל

נלב"ע כ"א בסיון תשנ"ה ומנו"כ בבית העלמין הישן דחיפה

היה חשוך ילדים והוא פיתח רגשי אהבה והתקרבות מופלגים אל תלמידו רבי משולם זלמן ואהבו כאב לבן, רבי שלמה זלמן התאבק בעפר רגליו עד ליומו האחרון. ואכן לאחר הסתלקות רבו ה'דמשק אליעזר' קבע רבי משולם זלמן ז"ל, יחד עם חברות ילדיו ותלמידיו הקרובים של ה'דמשק אליעזר' זצ"ל, אשר מידי שנה סמוך ליום הסתלקותו בב' בסיון, מתאספים עשרות תלמידי ה'דמשק' לשבת התאחדות ודבקות חברים, כאשר בראשם ניצב אחד מגדולי התלמידים חדב"נ של בעל ה'אמרי חיים' מוויז'ניץ זצ"ל וראש מוסדות 'מאור חיים' הרה"צ הרב משה ארנסטר זצ"ל.

בשנת ת"ש, עם פרוץ מלחמת העולם השנייה, הוגלו יהודי דורוהוי מבתיהם, אך משפחתו היתה מהבודדות שקבלה היתר להשאר בעיירה, ובחסידי ה' ניצלה. היה פעיל בצעירי אגודת ישראל ומשחרר ימיו, כאשר הוא שואב כוחותיו ושאיותיו מאבותיו הקדושים, נרתם

אביו האדמו"ר היה חתנו של הרה"ח רבי יחיאל מיכל דילר ז"ל, מחסידי החשובים של האדמו"ר מבלוז'שוב, שאף שימש כסנדק בביתו של רבי משולם זלמן.

רווח והצלה - ברומניה

בעקבות עליית הצורר הגרמני והאנטישמיות הגואה בפולין, נאלצה המשפחה, בשנת תרצ"ו, להעתיק מושבה לרומניה. יד ההשגחה ומסוכב כל הסיבות הובילה שבדרך זו ניצלה המשפחה כולה מהשמדה. אביו, האדמו"ר זצ"ל, יחד עם משפחתו, קבעו מושבם בעיירה דורוהוי, שם המשיך את שושלת הקודש של אבותיו, והנהיג את עדתו ביד רמה.

את בנו יחידו, משולם זלמן, שלח ללמוד אצל בעל ה'דמשק אליעזר' זצ"ל מוויז'ניץ והוא הפך לאחד מתלמידיו המובהקים, וכידוע הרה"ק ה'דמשק'

הרה"ח רבי משולם זלמן פרנקל ז"ל, מגדולי העושים והמעשים ברומניה כל ימיו היה עוסק בצרכי ציבור באמונה, דמות אצילית, שענווה והתבטלות שימשו בה בערבוביה, עם ישרות דרך, עשיית חסד ואהבת כל אדם. מירת החסידות השופעת שהיתה בו מיזגה וצירפה את כל סגולותיו.

בן של קדושים

רבי משולם זלמן פרנקל היה ידוע כבנו של קדושים, נולד ה' בסיון בשנת תר"פ בעיר רישא שבפולין, לאביו האדמו"ר הרה"צ רבי חנוך העניך פרנקל זצ"ל שהיה גי' ונכד לאדמו"ר הרה"ק רבי יוסף אהרן זצ"ל והרה"ק רבי אליעזר וולף זצ"ל מבוטשעצע. למעלה בקודש התייחס דור אחר דור עד לסניגורן של ישראל, רבינו לוי יצחק מברדיצ'ב, ולמרו אור שבעת הימים הבעש"ט ז"ע, מייסד ומקים עולה של תורה והחסידות.

באר בשדה - שטפונשט

לסייע לכלל ולפרט בשעות הקשות לפני ואחרי התווה ובוהו והחושך שכיסה את הארץ.

בעיר הבירה בוקרשט

אחרי נישואיו לזוגתו מרת פיגא תבדלחט"א בת הגאון רבי אליעזר ניסן מרגושטש זצ"ל אב"ד דורנא-ואטרא ונכדת הרה"ק בעל המראה יחזקאל' מדעעש זצ"ל, השתקעו בבוקרשט, שם המשיך בפעילות ציבורית במסגרת צעירי אגודת ישראל, והיה ליד מינו ולאחובו הקרוב ביותר של האדמו"ר מסקולען זצ"ל בפעולות להצלת ילדי ישראל, שארית הפליטה, מהסכנות הרוחניות ומהגזירות הגשמיות שארכו להם לאחר חורבן יהדות אירופה. במיוחד הרחיקו מעליהם את סכנת ההתבוללות, שלא תאבד שארית ישראל.

יחד עם האדמו"ר מסקולען זצ"ל שתה מכוס התרעלה, וסבל מרדיפת המשטר הקומוניסטי, אך לא שת אל לבו ולא נשבר ברוחו.

בית חותנו

כאמור, רבי משולם זלמן נלקח אחר כבוד כחתן אצל הגאון רבי אליעזר ניסן מרגושטש זצ"ל אב"ד דורנא-ואטרא, הרב אלעזר ניסן מרגושטש ז"ל היה מהעירי לבוב שבגליציה התקבל למשרת רב העיר בשנת תרע"ב לאחר תהליך בחירה שבו מספר רבנים חשובים הציגו מועמדותם לכהונה, ורבי אלעזר ניסן זכה במשרה המצופה.

רבי אליעזר ניסן עצמו נולד בלבוב היא לעמברג והיה מגזע היחס להרה"ק השר-שלום מבעלזא ז"ע, בנעוריו עשה חיל בלימודיו ויצא לו שם טוב כת"ח מזהיה, הוסמך להוראה ע"י גדולי הרבנים כמו הגה"ק בעל "מחזה אברהם" אבד"ק בראדי והגאון בעל "בית יצחק" מלעמבערג. רבי אליעזר ניסן נשא את הרבנית הצד"ק מרת פרידא בת הרה"ק רבי משה פאנעט זצ"ל אב"ד דעעש.

תמונת רבי משולם זלמן פרנקל זצ"ל

בתקופת רבנותו בדורנא היה מקובל ואהוד על הציבור הרחב, היהודי והלא יהודי כאחד. הוא היה בעל השכלה תורנית וכללית רחבה, מרצה מחונן גם בשפת המדינה ונחשב לאחד מעמודי התווך של רבני בוקובינה, הרב

מצבת חמיו רבי אליעזר ניסן מרגושטש זצ"ל אב"ד דורנא וואטרא שנפטר ונטמן בווינה יום בדיוק לפני הסתלקות הרה"ק משטפנשט - כ' תמוז תרצ"ג. נוסח המצבה של חמיו הרה"צ רבי אליעזר ניסן מרגושטש זצ"ל אבד"ק דורנא וואטרא בבית העלמין בווינה (תשר"ח להרב מרדכי האמר מנהל ח"ק דוינה על העזרה והסיוע במציאת המצבה) פ"ג

איש יקר למשפחתו ותפארת לעדתו מוהר"ר אליעזר ניסן מרגושטש ז"ל מק"ק לבוב אב"ד דארנא וואטרא במדינת רומניה בהר"ר מנחם מענדיל ז"ל עלתה נשמתו בטהרה בעש"ק כ' תמוז תרצ"ג ת.נ.צ.ב.ה.

מרגושטש שירת בקודש במשרה חשובה זו עד כ' בתמוז תרצ"ג כאשר נסתלק ממחלה קשה בעודו צעיר כבן מ"ח שנים, בעת שהותו בווינה - ומנוחתו עדן בעיר זו באוסטריה.

בפטירתו השאיר אחריו אלמנה (כוו"ש), הרבנית פרידא ע"ה בת הגאון רבי יחיאל פפה, רב ואב"ד לאשקוביץ. [שרדה את המחנות בטרנסניסטריה, ועלתה לארץ

זכרונות הנצר האחרון להרה"ק רבי משה'ל מדעעש זצ"ל

בבואנו לכתוב על הרה"ח ר' משולם זלמן פרנקל זצ"ל, נשוא מאמרנו זה, התוודענו לזוגתו הרבנית פיגא תליט"א כמקור בלתי אכזב לאוצר ידיעות בלום זכרונות ועדויות ממשפחתה ומתקופת חייה הסוערים. נכדתו האחרונה של הרה"ק רבי משה'ל מדעעש, בהיות אמה בתו של רבי משה מדעעש, ונכדת הרה"ק בעל המעגלי צדק זיע"א, דרכה התוודענו גם לזכרונות אודות אביה רבה של דורנא וואטרא ברומניה, ולעדויות-זכרונותיה משלוש וחצי שנות גלותם במוגילוב שבטרנסניסטריה, בהם ניצלו מחרב מלאך המוות פעמים אינספור, וזכרונותיה שעדין לא נכתבו עלי ספר, יכולים לפרנס מאמרים רבים, ובעז"ה עוד נעסוק בהם, אולי לקראת היא"צ של אביה זצ"ל שנסתלק הרחק מעיר רבנותו ברומניה, יום אחד לפני ההסתלקות של הרה"ק משטפנשט, כאשר בית העלמין דוינה מקום מנוחתו כבוד של הרב מדורנא, חווה לוויה כואבת נוספת בדיוק חודש ימים לפני כן, בכ"א סיון תרצ"ג, יום בו הסתלק הרה"ק רבי מנחם נחום מאיצקאן זצ"ל, אחיינו של הרה"ק משטפנשט זיע"א, באותו בית חולים ה'סנטוריום' בווינה. התחושה להכנס במנהרת הזמן אל עבר ההיסטוריה הרחוקה, מלווה אותנו תמיד בעת שאנו באים לכתוב על צדיקי הדורות, שמעולם לא נכתב אודותם זולת בבמה זו - מצבות מספרות' שבגליונינו 'באר בשדה', אולם הפעם אנו זוכים לחוות עדות חיה מאותם השרידים אשר נותרו לפליטה לאוי"ט, למען יספרו לדור אחרון מעט ממה שעבר עליהם. אגב, תחושה קמאית זו ליוותה אותנו גם בעת ביקורינו בבית העלמין העתיק ב'דורנא וואטרא', כאשר בעמלה ההר המוביל לעבר מצבות בית העלמין כבר מצאנו משפחה מארץ ישראל, שבאו לחפש את קרוביהם, ולאח"כ במציאת אהל קברה של זוגתו הראשונה של הרב דורנא וואטרא, ואף כאשר זכינו לאתר מצבה ולשייכה באורח פלאי לאהל הסמוך אליה, ולאחר ששיפצנו ושיקמנו את המצבה גילינו כי באהל טמון אחד מצאצאי הרה"ק מסאווראן [וכך נכתב על שברי המצבה שהצלחנו לאחות ולחבר ולשקם: פ"ג הרב הצדיק החסיד ועניו אוהב צדקה מוה"ר אפרים זלה"ה בן מוה"ר אברהם זלה"ה נכד הרה"ק ר' משה צבי זצ"ל מסווראן י' כסלו תרע"ט לפ"ק], אגב את שמעו וזכרו עוד לא הצלחנו לאתר בין כתובי וזוכרי העיר 'דורנא וואטרא', אותה עיר הידועה יותר כעיר מעיינות ומרפא, בה שהו גדולי וחכמי רומניה בימות הקיץ לצורכי מרפא ומנוחה, ומן הסתם יבוא יומם להחקר ולהתפרסם באחד מגליונותינו הבאים בעז"ה.

המצבה של נכד הרה"ק מסאווראן שנמצאה מחוץ לאהל בדורנא, על הרצפה נראים שברי המצבה ששוחררה וממנה נמצא כתיוב המצבה ושם הנפטר

ישראל בשנת תשכ"ב, חייתה בחיפה שבה נפטרה ונטמנה בתשכ"ח]. הבן הבכור הרב ישראל מרגושטש היה למלא מקומו. בהכרתו לרב העיירה דורנא-ואטרא השתתף כ"ק מרן האדמו"ר רבי יואל מאטמאר ז"ע שהיה מאותם האדמו"רים שנהגו לבוא כל שנה לדורנא-ואטרא שהיתה עיירת נופש ידועה.

הבן השני הרב שמואל, התגורר זמן מה ברומניה לאחר שוב מגירוש טרנסניסטריה, אחר כך היגר לבלגיה שבה שימש כרב בבית המדרש של חסידי ויז'ניץ באנטוורפן. הבת מרת פייגא, חייתה אף היא ברומניה אחרי שובה ממקום הגירוש, הייתה נשואה לרבי משולם זלמן פרנקל - נשוא מאמרינו, עלתה ארצה עם משפחתה בשנת תשכ"ב.

הצעיר בבנים, משה מנחם הצליח אף הוא בעזרת השי"ת לשרוד את התופת, חזר לדורנא בשנת תש"ה, ולאחר מסע תלאות באניית המעפילים 'מקס נורדאו' הגיע בתש"ו (מאי 1946) כעולה בלתי ליגאלי לחיפה.

בארץ ישראל בעיר - חיפה

בשנת תשכ"ב זכה רבי משולם זלמן לעלות לארצנו הק' ארץ כיסופי הלבבות, יחד עם בני משפחתו והם קבעו את מגורם בבית שברחוב ארלחורב 5 בחיפה, לא זמן רב חלף וביתם היה כתובת ידועה לכל דל ונצרך ונדכאי לבב, אותו בית היה מוקד למעשי חסד וסיוע לחלכאים ונדכאים שזכו בו ליד אוהבת ולנפש רחבה.

עבותות האהבה שקשרו בין האדמו"ר מסקולען זצ"ל ובניו, הביאו את האדמו"ר להתאכנס בביתו שבחיפה בכל פעם שהגיע לבקר את 'ילדיו המאומצים', אודים מוצילים, בארץ הקודש. ובשל כך היו קירות הבית ספוגים בברכות שפיוז הרבי מסקולען להמונים שבאו לחזות בצלו.

על אף ייחוסו המופלג והמפואר, נהג בצניעות ובענווה, ולא ביקש גדולה לעצמו. נהנה מיגיע כפיו וראה את ההשגחה על הכשרות לא רק תפקיד להתפרנס ממנו אלא כמשימת קודש, לזכות באמצעותה את הרבים בשולחן טהור.

רבי משולם זלמן נפטר בשם טוב ביום כ"א לחודש סיון שנת תשנ"ה הותיר אחריו בנו יחידו הגאון הרב אלעזר ניסן המשמש כרב בלוס אנג'לס, ומומחה לעניני כשרות. וכן את שני בנותיו הנשואות להרב שמואל פייל, ולהרב יצחק נחשוני.

מוסדות שטפנשט בארץ הקודש

רחוב מהרש"ל 13 בני ברק טלפון: 03-579-03

סימן טוב מזל טוב

ברכת מזל טוב חמה ולבבית לכבוד החתן היקר דגול מרובה מותיקי מתפללי בית מדרשינו

מוהר"ר בנימין שליט"א

ולאביו הרה"ח ר' משה

קובלסקי (נפחא) שליט"א

לרגל השמחה הגדולה לרגל נישואיו עב"ג

תחי' במזל טוב ובשעה טובה ומוצלחת

היום יום המישי כ"ד סיון התשפ"ב

יהא רעווא והזיווג יעלה יפה יפה והבית בהכנותו

יהא בית מלא ברכת השם ויזכו לדורות

ישרים מבורכים ובנין עדי עד ויקוים בהם

ישיש עליך אלוקיך כמושח חתן אכיה"ר

מברכים בכל לב

מתפללי בית המדרש רבנו ותלמידיהן